

ANTANAS
MACEINA

RAŠTAI

XI

ANTANAS
M A C E I N A

RAŠTAI

XI

MOTERYSTĖS
FILOSOFIJA

MARGI RAŠTAI
Vilnius, 2006

UDK 23/28+291
Ma32

Serija leidžiama nuo 1987 m.

Parengė
ANTANAS RYBELIS

Knygos leidimą rėmė
LIETUVOS KULTŪROS MINISTERIJA

ISBN 9986-09-303-1

© Sudarymas - A. Rybelio, 2006
© „Margi raštai“, 2006

SUDARYTOJO PASTABOS

Šiame A. Maceinos „Raštų“ tome toliau spausdinami straipsniai ir studijos iš ikikarinės periodinės spaudos - daugiausia iš žurnalų „Židinys“, „Naujoji Vaidilutė“, „Tiesos kelias“ ir emigracijoje leisto žurnalo „Aidai“. Tematiniu požiūriu didžiąją straipsnių dalį sudaro darbai, skirti palyginti retai ir tuo metu pikantiškai feminizmo problematikai, A. Maceinos terminais kalbant, - moterystės filosofijai. Reikia pabrėžti, kad A. Maceinos filosofiniai samprotavimai lyčių klausimu net ir šiandien daugeliu atžvilgiu yra labiau intriguojantys ir turiningesni negu šiuolaikiniai feministiniai tyrinėjimai. Jie itin svariai papildo akademinis feminizmo tyrinėjimus būtent krikščioniškosios religijos aspektu. A. Maceiną pagrįstai galima laikyti vienu iš rimčiausių moderniojo feminizmo pradininku Lietuvoje. Tai kartu parodo ir A. Maceinos filosofinės kūrybos tematikos diapazono platumą.

Su moterystės filosofija netiesiogiai siejasi ir straipsniai apie Mariją kaip moterį, motiną ir šventąją. Šiame „Raštų“ tome sudaro atskirą skyrelį. Kai kurios juose dėstomos idėjos ir mintys buvo išplėtos 1958 m. JAV išleistoje A. Maceinos plačioje studijoje apie Mariją „Didžioji padėjėja“, kuri perspausdinta A. Maceinos „Raštų“ IV tome.

Šio, vienuoliktojo, tomo pabaigoje dar pridedama ankstesniuose „Raštų“ tomuose netilpę straipsniai apie kai kuriuos kitus šventuosius.

Kadangi A. Maceinos straipsniai rašyti įvairiu metu, spausdinti įvairiuose periodiniuose leidiniuose ir redaguoti įvairių redaktorių, tad, suprantama, juose pasitaiko nemaža rašybos ir redakcinio pobūdžio nevienodumų. Dabar rengiant juos spaudai buvo mė-

ginta suvienodinti skyrybą, kai kurių gramatinių formų rašybą (pvz., *šiantie* –> *šiantien*, visur pateikiamos pilnos naudininko ir vietininko linksnių formos ir kt.), taip pat buvo taisomos aiškios korektūros klaidos, patikslinta tikrinių vardų rašyba pagal dabartinius jų rašybos reikalavimus, šiek tiek vienodinta bibliografinių nuorodų rašyba. Be to, kai kurios Šventojo Rašto citatos patikslintos pagal Petro Kimbrio redaguotą Antano Rubšio ir Česlovo Kavaliausko vertimą. Tačiau A. Maceinos vartojama leksika ir specifinės gramatinės formos nebuvo taisomos.

BIBLIOGRAFINĖS PASTABOS

Moterystės filosofija

Mysterium magnum - spausdinama iš: „Naujoji Vaidilutė“, 1933, Nr. 2, p. 63-67; Nr. 3, p. 107-118; Nr. 4, p. 154-165; Nr. 5/6, p. 217-226.

Čia spausdinamos tik ištraukos arba santraukos iš pirmojo A. Maceinos stambesnio darbo, kuris nebuvo išleistas atskira knyga, o viso rankraščio likimas kol kas nėra žinomas.

Moterystės pirmavaizdis ir tikslai - spausdinama iš rinkinio: „Krikščioniškoji šeima“. - Kaunas, 1936, p. 5-26.

Krikščioniškosios moterystės prasmė - spausdinama iš: „Židiny“, 1937, Nr. 7, p. 4-19; Nr. 8/9, p. 139-151.

Ši publikacija sudaryta iš dviejų nurodytuose „Židinio“ numeriuose išspausdintų straipsnių: „Krikščioniškosios moterystės prasmė“ ir „Moterystės pagrindai“. Tačiau autorius juos traktavo, kaip du vientiso darbo skyrius. Žr. dar čia spausdinamo straipsnio „Kūdikis ir asmens pilnatvė“ pirmąjį sakinį.

Kūdikis ir asmens pilnatvė - spausdinama iš: „Židiny“, 1937, Nr. 12, p. 514-528.

Moters auklėjimas karui ir taikai - spausdinama iš: „Židiny“, 1936, Nr. 1, p. 57-65; Nr. 2, p. 159-163.

Tai dviejų straipsnių, išspausdintų nurodytuose „Židinio“ numeriuose, sudaryta publikacija. Antrasis straipsnis žurnale buvo išspausdintas pavadinimu „Karinio moters auklėjimo prasmė“.

Moterų pedagogikos stoka - spausdinama iš: „Naujoji Vaidilutė“, 1935, Nr. 12, p. 465-469.

- Civilinė moterystės ir Bažnyčios doktrina** - spausdinama iš: „Naujoji Vaidilutė“, 1940, Nr. 3, p. 130-138.
- Bažnytinės ir civilinės jungtuvės** - spausdinama iš: „Aidai“, 1952, Nr. 10, p. 475-477.
- Nekaltybės problema** - spausdinama iš: „Tiesos kelias“, 1933, Nr. 10, p. 597-607.
- Kaip matyti iš pradžioje pateikto straipsnio plano, straipsnį turėjo sudaryti keletas skyrių. Čia spausdinamas tik pirmasis skyrius. O ar buvo parašyti kiti skyriai - neaišku, nes nei jų išspausdintų kur nors, nei jų rankraščių nepavyko aptikti.
- Amazonės mito prasmė** - spausdinama iš: „Naujoji Vaidilutė“, 1932, Nr. 3, p. 119-127.
- Grožio karalienių teologija** - spausdinama iš: „Aidai“, 1952, Nr. 6, p. 283-284.
- Namai ir pasaulis** - spausdinama iš: „Naujoji Vaidilutė“, 1937, Nr. 3, p. 129-141.
- Šeima** - spausdinama iš: „Naujoji Vaidilutė“, 1936, Nr. 6/7, p. 260-276.
- Žmona ir motina** - spausdinama iš: „Aidai“, 1948, Nr. 14, p. 193-200.
- Šeimos laimė ir šeimos tragika** - spausdinama iš: „Aidai“, 1950, Nr. 6, p. 241-246.

Marija kaip moteris ir šventoji

- Marijos idėja** - spausdinama iš: „Aidai“, 1954, Nr. 5, p. 193-199.
- Marijos paslaptis** - spausdinama iš: „Naujoji Vaidilutė“, 1939, Nr. 12, p. 609-620.
- Visuotinė Marijos motinystė** - spausdinama iš: „Šaltinis“, 1978, Nr. 2, p. 39-46.
- Dangun paėmimo dogmos aktualumas** - spausdinama iš: „Aidai“, 1954, Nr. 10, p. 433-440.
- Marijos garbinimo prasmė** - spausdinama iš: „Aidai“, 1949, Nr. 26, p. 193-200.
- Kultūrinė Marijos reikšmė** - spausdinama iš: „Ateitis“, 1990, Nr. 5, p. 209-216.
- Marija, Marija!** - spausdinama iš: „Ateitis“, 1931, Nr. 5, p. 232-234.

Apie kitus šventuosius

Šv. Augustino dvasios evoliucija - spausdinama iš: „Ateitis“, 1930, Nr. 6/7, p. 291-297.

Žmogiškosios netikrybės šventasis - spausdinama iš: „Aidai“, 1976, Nr. 8, p. 338-353.

Šv. Pranciškaus misija moderniajame pasaulyje - spausdinama iš: „Tiesos kelias“, 1935, Nr. 9, p. 433-450.

Simbolinė Šv. Kazimiero prasmė - spausdinama iš: „Aidai“, 1958, Nr. 3, p. 97-106.

Šv. Pijaus X pasiuntinybė - spausdinama iš: „Aidai“, 1955, Nr. 1, p. 16-24.

TURINYS

MOTERYSTĖS FILOSOFIJA

MYSTERIUM MAGNUM <i>Vyras ir moteris</i>	7
1. Biologija ar teologija.....	8
2. Metafizinis lyčių pagrindas.....	9
3. Simbolinis moters kilimas.....	12
4. Skilimas.....	24
5. Meilės prasmė.....	27
6. Meilės atbaigimas.....	45
MOTERYSTĖS PIRMAVAIZDIS IR TIKSLAI.....	65
1. Moterystės išsivystymas.....	65
2. Moterystės pirmavaizdis.....	70
3. Moterystės tikslai.....	74
4. Moterystė kaip sakramentas.....	78
KRIKŠČIONIŠKOSIOS MOTERYSTĖS PRASMĖ <i>Personalistinės teorijos</i>	
<i>apmatai</i>	83
<i>Įžanga</i> . Dvi tezės: kolektyvistinė ir personalistinė.....	83
I. Lyčių buvimas ir jų santykiai.....	90
1. Kosminis lyčių pobūdis.....	90
2. Dieviškasis lyčių pagrindas.....	96
II. Moterystės pagrindai.....	103
1. Moterystė kaip meilės objektyvacija.....	103
2. Moterystė kaip sakramentas.....	107
<i>Pabaiga</i> . Keletas išvadų praktikai.....	114
KŪDIKIS AR ASMENS PILNATVĖ.....	120
Proga.....	120
I. Personalistinės tezės istorija ir principai.....	121
1. Personalistinė tezė kaip bendra žmonijos gėrybė.....	121
2. Personalistinės tezės esmė.....	128

II. Personalistinis moterystės aiškinimas.....	131
1. Moterystės biologija.....	131
2. Moterystės psichologija.....	133
3. Moterystės filosofija.....	135
4. Moterystės teologija.....	136
Baigiant.....	137
MOTERS AUKLĖJIMAS KARUI IR TAIKAI <i>Karinis ir pacifistinis moterų sąjūdis.....</i>	139
1. Karo ir taikos priešgynybė.....	142
a. „Wille zur Macht“ kaip karo šaltinis.....	142
b. „Wille zur Liebe“ kaip taikos pagrindas.....	144
2. Moters prigimtis karo ir taikos šviesoje.....	145
a. Moteris kaip „Wille zur Liebe“ atstovė.....	145
b. Minimumas „Wille zur Macht“ moteryje.....	148
3. Karinio moters auklėjimo prasmė.....	149
a. Du karinio auklėjimo momentai.....	149
b. Uždaviniai ir priemonės moters atsparumui auklėti.....	152
c. Du momentai taikos vykdyme.....	155
Baigiamosios išvados.....	157
MOTERŲ PEDAGOGIKOS STOKA.....	159
CIVILINĖ MOTERYSTĖ IR BAŽNYČIOS DOKTRINA.....	165
Įžanga. Mausimo aštrumas ir painumas.....	165
1. Bažnyčia civilinės moterystės fakto akivaizdoje.....	167
2. Civilinės moterystės tikrumas Bažnyčios atžvilgiu.....	170
3. Civilinės moterystės įstatymas katalikų doktrinos atžvilgiu.....	174
BAŽNYTINĖS IR CIVILINĖS JUNGTVUVĖS.....	177
NEKALTYBĖS PROBLEMA.....	183
1. Nekaltybės sąvoka ir kilnumas.....	184
AMAZONĖS MITO PRASMĖ.....	198
1. Mitas ir jo idėjos.....	199
2. Jėga be meilės.....	201
3. Meilė be jėgos.....	203
4. Meilinga jėga ir jėginga meilė.....	205
GROŽIO KARALIENIŲ TEOLOGIJA.....	209
NAMAI IR PASAULIS.....	214
1. Kultūros santykis su lytimi.....	214
2. Vyriškosios ir moteriškosios kultūros charakteristika.....	217

3. Namai ir pasaulis kaip moteriškosios ir vyriškosios kultūros išraiškos.....	222
ŠEIMA.....	231
1. šeimos krikščioniškumas.....	231
2. Ontologinė šeimos reikšmė.....	235
3. Moralinė šeimos reikšmė.....	242
4. Šeima kaip naujo religinio gyvenimo formuotoja.....	245
ŽMONA IR MOTINA.....	254
1. Motinos dienos prasmė.....	254
2. Moteris - žmona.....	256
3. Moteris - motina.....	269
4. Pabaiga.....	274
ŠEIMOS LAIMĖ IR ŠEIMOS TRAGIKA.....	275
1. Šeimos tragiškumo priežastys.....	275
2. Meilė kaip šeimos laimės ir tragikos pagrindas.....	281

MARIJA KAIP MOTERIS IR ŠVENTOJI

MARIJOS IDĖJA.....	293
Liturgijos žvilgis į Mariją.....	293
Marija kaip Sofija.....	297
Marija kaip idealinis žmogiškumas.....	303
MARIJOS PASLAPTIS.....	308
Antinominis Marijos pobūdis.....	308
Marijos antinomijų prasmė.....	313
VISUOTINĖ MARIJOS MOTINYSTĖ.....	322
DANGUN PAĖMIMO DOGMOS AKTUALUMAS <i>Marijos metams</i> <i>užbaigti</i>	327
MARIJOS GARBINIMO PRASMĖ.....	343
Palaimintoji tarp moterų.....	344
Nekaltai pradėtoji.....	348
Visada mergelė.....	351
Amžinasis moteriškumas.....	354
KULTŪRINĖ MARIJOS REIKŠMĖ.....	359
Marija ir menas.....	362
Marija ir visuomenė.....	366

MARIJA, MARIJA!.....	369
„Mano motina“.....	369
Gegužės vakaras.....	370
„Dėl tavęs, mylimasis!“.....	372
„Neužmušk, turiu motiną!“.....	372

APIE KITUS ŠVENTUOSIUS

ŠV. AUGUSTINO DVASIOS EVOLIUCIJA.....	377
1. Šv. Augustino laikų gyvenimas.....	377
2. Šv. Augustino asmuo.....	380

ŽMOGIŠKOSIOS NETIKRYBĖS ŠVENTASIS *Pranciškaus Asyžiečio*

<i>užmojis ir jo prasmė</i>	386
1. Klausimo pobūdis.....	386
2. Žmogiškojo būvio dialektika.....	390
3. Vienuolynas dialektikos atžvilgiu.....	394
4. Vienuolynas kaip saugykla.....	398
5. šv. Pranciškaus perversmas.....	402
6. Žlugusios vilties lūkestis.....	407

ŠV. PRANCIŠKAUS MISIJA MODERNIAJAME PASAULYJE *Vienos*

<i>knygos proga</i>	414
1. Naujas hagiografijos supratimas.....	414
2. Agostino Gemelli apie šv. Pranciškų.....	417
3. Teokosminė šv. Pranciškaus dvasia.....	420
4. Christocentrinis religingumas.....	425
5. Pabaiga.....	433

SIMBOLINĖ ŠV. KAZIMIERO PRASMĖ.....

1. Šv. Kazimieras kaip simbolis.....	434
2. Kazimierinės kovos turinys.....	442
3. Kazimierinės kovos pagrindas.....	451

ŠV. PIJAUS X PASIUNTINYBĖ.....

1. Popiežius šventasis.....	457
2. Vidaus kelio popiežius.....	462
3. Socialinis popiežius.....	470

Sudarytojo pastabos.....475

Vardų rodyklė.....479

Maceina, Antanas

Ma32 Raštai / Antanas Maceina; [sudarė Antanas Rybelis]. - Vilnius: Mintis, 1990- . - (Iš Lietuvos filosofijos palikimo : LFP).

[T.] 11: Moterystės filosofija. - Vilnius: Margi raštai, 2006. - 487 p. - Bibliogr., p. 476-478, ir išnašose. - Vardų r-klė: p. 479-483. - ISBN 9986-09-303-1

Naujame žymaus lietuvių filosofo A. Maceinos „Raštų“ tome spausdinami stambesni straipsniai, parašyti tarpukario metais bei emigracijoje ir skelbti įvairiuose periodiniuose leidiniuose, leistuose Lietuvoje ir JAV. Šiam tomui atrinkti darbai, skirti mūsų skaitytojui beveik nežinomai A. Maceinos kūrybos temai - *moterystės filosofijai*. Daugeliu atžvilgiu tai darbai, kurie ne tik svariai papildo jau žinomus autoriaus filosofinius religijos tyrinėjimus, bet ir pateikia visiškai naujų religijotyros problemų interpretacijų, o jo moterystės filosofija religiniu aspektu itin naujai nuskamba šiuolaikinio feminizmo problematikoje. „Raštuose“ taip pat spausdinamas didelis pluoštas straipsnių, skirtų filosofiniams mariologijos tyrinėjimams.

UDK 23/28+291

ANTANAS MACEINA

RAŠTAI, t. n

Parengė Antanas Rybelis

Serijos dailininkas Sigitas Šniras

Korektorė Stefanija Radišauskienė

Maketavo Nijolė Juozapaitienė

SL 319. 2006 03 30. Tiražas 700 egz. Užsakymas 5.1317

Išleido leidykla „Margi raštai“,

Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius. El. p.: margirastai@takas.lt

Spausdino AB spaustuvė „Spindulys“, Gedimino g. 10, LT-44318, Kaunas